

Tarkastusvaliokunnalle

Täydennys 2.12.2012 annettuun Elinkeinoelämän Keskusliitto EK ry:n n lausuntoon asiassa O 48/2019 vp Säädosehdotusten vaikutusarviointien toteutuminen – nykytila ja kehittämistarpeet

Tarkastusvaliokunnan kuulemisessa 3.12.2020 esitettyyn kysymykseen viitaten Elinkeinoelämän keskusliitto täydentää aiempaa lausuntoa siltä osin, mitä haasteita EK:n näkemyksen mukaan on siinä, jos yrityksiä ei ole arvioitu riittävästi erilaisten kokoluokkien mukaan.

Täydennys lausuntoon:

Tilastokeskuksen rakenne- ja tilinpäätöstilaston mukaan Suomessa oli vuonna 2018 noin 286 000 yritystä (pl. alkutuotanto). EK:n tilastoista teettämän työnantajayrityskatsauksen perusteella yrityksistä kuitenkin vain 29 prosenttia eli 83 300 oli työnantajayrityksiä, joissa henkilötyövuosina mitattuna on vähintään 1,5 henkilöä (ml. yrittäjä). Työnantajayritysten osuus kaikista yrityksistä on siis melko pieni, mutta samalla niiden osuus työllisistä suuri, noin 94 prosenttia. Lisäksi on huomattava, että yksinyrittäjiä ja ei-työnantajayrityksiä on lukumääräisesti paljon, mutta niistä arviolta noin kolmannes on sivutoimisia (työllisyys henkilötyövuosina mitattuna alle 0,5 henkilöä). Jo tämän yritysraakenteen tiedostaminen alleviivaa säädosehdotusten vaikutusarviointia yritysokoluokittain. Tuoreempi vuoden 2019 tilastoja hyödyntävä työnantajayrityskatsaus valmistuu vuodenvaihteessa.

Merkittävä osuus uusista työpaikoista syntyy Suomessa pieniin yrityksiin. Esimerkiksi vuonna 2018 noin 45 %:ia uusista työpaikoista syntyi alle 10 henkeä työllistäviin yrityksiin¹. Tällaisella yrityksellä jo pienetkin asiat voivat vaikuttaa siihen, uskalletaanko palkata lisää henkilökuntaa, joka veisi yrityksen tietyn lainsäädännön raja-arvon yli.

Yrityksiin kohdistuvien vaikutusten arviointi yhtenä kokonaisuutena on esimerkiksi vaikuttanut siihen, että kaikille yrityksille kohdistuvista hallinnollisista velvoitteista käydään jatkuvasti keskustelua. Esimerkiksi tilintarkastuslain velvoitteiden kohdentumisesta eri kokoihin yrityksiin, kuten velvollisuudesta valita tilintarkastaja, on käyty pitkään keskustelua². Tilintarkastuksesta yritykselle aiheutuva hallinnollinen taakka on suhteessa hyvin eri kokoinen yrityksen koon mukaan. Lisäksi tilintarkastuksen merkitys on erilainen yrityksen koon mukaan, esimerkiksi muutaman työntekijän yrityksessä tilintarkastuksella ei ole vastaavaa merkitystä esimerkiksi ulkoisten rahoittajien ja sidosryhmien intressien suojaamisen kannalta. Vaikka tilintarkastuslaki on vain yksi esimerkki, kuvaa se EK:n näkemyksen mukaan hyvin tätä perusasetelmaa, että

¹ <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162127/Minne%20uudet%20ty%C3%B6paikat%20syn-tyiv%C3%A4t%20vuonna%202018.pdf> s. 18

² kts. esim. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162331/TEM_2020_38_J.pdf?sequence=1&isAllowed=y

kaikille yrityksille on asetettu samanlainen velvoite ja jälkikäteen on jouduttu miettimään, miten yritysten kokoluokkien erilaisuus voitaisiin ottaa huomioon.

Yhtenä esimerkkinä voidaan todeta hallitusohjelmahanke yritysvastuusäätelystä. Kyseisen hallitusohjelmahankkeen taustaksi tilatussa selvityksessä on tunnistettu jossain määrin, että sääntely voisi aiheuttaa suurempaa hallinnollista taakkaa pienempiin yrityksiin, mutta tämän merkitystä ei ole arvioitu laajemmin.

Yhtenä hyvänä esimerkkinä erilaiset yritysten kokoluokat huomioivasta sääntelystä voidaan mainita kirjanpitosäätely, jossa velvoitteita on pyritty luokittelemaan tarkemmin yrityksen kokoluokan mukaan.

EK:n näkemyksen mukaan yritysvaikutusten arvioimiseen tulisi kehittää yhä parempia työkaluja ministeriöiden, tutkijoiden ja elinkeinoelämän yhteistyönä, jotta yritysvaikutusten arviointiin saataisiin parempia työkaluja huomioimaan tätä yrityskentän erilaisuutta. Kun yritysvaikutusten arvioimiseen erilaisten yritystyyppien mukaan olisi parempia työkaluja, pystyttäisiin tunnistamaan nykyistä tarkemmin, miten säädösehdotus vaikuttaa erilaisin yrityksiin.